

Hüseynli, Türkan. Dağlar qoynunu açsın, Kəlbəcər! / T. Hüseynli // İki sahil. - 2020. - 20 noyabr. - № 207. - S. 27.

Saat 6 radələrində hava yenidən ağarmaq istəyirdi. Səhər azanının səsi gəlirdi. Amma bu səhər o səhərlərdən deyildi. Bu səhər alovlu, odlu, dərddli səhər idi. Havadan vahimə qoxusu gəlirdi. Kəndin mərkəzindəki evin alışıq divarları, pəncərələrdən qalxan tüstü kəndi qaralan dərdə boğmuşdu. Pəren-pəren düşmüşdü camaat. Səhərin gözü açılmamış qara xəbəre oyanmışdı Kəlbəcər. Həmin gün Ağdabanda bir çox evlər, evlərin içərisində ailələr yanib kül olmuşdu. Nənələr, babalar, qadınlar, uşaqlar, yarımçıq qalan həyatlar, ümidlər, xəyallar, arzular da yanıbmışdı. Kəlbəcər dabanından yandırılmışdı həmin günü. Odu göylərə, tüstüsü dağlara qarışmışdı. Dumanında nisgilə, dağlarında kədərə boyanmışdı dağlar gözəli Kəlbəcər. Gözəlliyindən əsər-ələmət qalmamışdı. Hadisənin səbəbini başa düşə bilməyən kəlbəcərilərin Azərbaycanla əlaqəsi də kəsilmişdi. Adada təkliyə məhkum edilmiş, əzizləri öldürülmüş Kəlbəcərin yamaqları da matəmə bürünmüşdü. Çünki dağlarına od yağmışdı. Yana-yana kül olmuşdu. Boynunu büküb, qoynunu gizlətməmişdi gələn kədənə. Kədəri öz elinə yaraşdırmamışdı.

İnsanların dərdlərini danışacaq, kömək istəyəcək bir pənaha, bir ümidə ehtiyacı vardı. Hara getsinlər, kimə danışsınlar dərdlərini? Ətrafda onları dinləyəcək bir kimsələr də qalmamışdı. Kömək ala bilməsələr belə, dərdlərini danışib nisgillərini söyləməli, təskinlik tapmalı idilər. Qarabağın müdafiə qalası idi axı Kəlbəcər dağları. Kəlbəcərilərin kədərli ayaq izlərini, qəm yüküylə naxış çəkən dərddli baxışlarını, ürək yaralayan hicran sözlərini eşitdi Camışdağ, Dəlidağ, Ağduzdağ, Qazanuçan dağı, Dəlihesən dağı, Şişdağ, Qaraqaya dağı, Qonurdağ, Pişikli dağı, Məsim qalası dağı, Keçibəliningəzi dağı, Qumludağ, Qılışlıdağ... Dağlar nə deyə bilərdi, nə kömək edə bilərdi çarəsiz kəndlilərə? Xocalını görmüşdü dağlar. Şahidi olmuşdu yandırılan uşaqların, öldürülən qadınların, işgəncə verilən nənələrin fəryadını. "Getmə!" – deyə bilməzdi. Çünki tanıyırdı düşməni. İkinci Xocalı faciəsini Kəlbəcərdə yaşamaq, şahidi olmaq, görmək istəmirdi. Eyni əziyyətlər, işgəncələr, günahsız məsumları əllərindən alınaraq, yaşamaqları burunlarından gətirilərək, zülm çəkərək gözləri önündə bir dağ boyda dağ çəkmişdi dağların qəlbinə. Həmin faciədən bir il ötmüşdü. Kəlbəcərilər hələ də o faciənin təsirində idilər. Ad qoya bilmədikləri bu faciə, sanki cəhənnəm əzabının bu dünyada törəmələrin əməlləri silsiləsindən idi. Bu hadisənin ardınca düşmənlər kəndə silah-sursat daşımağa başlamışdılar. Əhali təşvişə düşmüşdü. Psixoloji "xox gəlmək" idi bu məkrin adı. Çünki məsum, dürüst xalqa başqa cür təzyiq göstərilərsə idi, nəticəsiz qalacaqdı. Mərdliyimizi dəfələrlə görmüşdülər və qorxmışdılar. Buna görə də ikrah doğuran xəyanəti yol seçmişdilər özlərinə. Ömründə silah görməyən Kəlbəcər əhalisi də silahları həmin günü gördü elə. O gün ki həmin günü qar yağdı Kəlbəcər dağlarına. Həm də 3 metr hündürlüyündə. Bəlkə, düşmənin xəyanətinin qarşısını ala bilərdi bu qar. Yox, amma xeyri olmadı. Xəyanətin rəngi yoxdur. Elə xəyanətdir. Bu qar Kəlbəcəre yağın xoşbəxtlik yox, bədbəxtlik qarı oldu. Maşın-maşın yığışib evindən-eşiyindən didərgin düşdü əhali. 1993-cü il aprelin 2-si düşmənin ayaq basdı Kəlbəcərin müqəddəs torpağına. Çinarlı kəndi ilə başlamışdı işğal. Aprelin 2-si satqınlıqla Kəlbəcər təhvil verildi ermənilərə. Bəli, düz yazmışam, verildi. Satıldı, ömürlər bahasına satıldı həm də. Bu da Ağdaban faciəsi ilə başlayan Kəlbəcərin işğal tarixinin sözlərlə təsirli təsviri. Bu hadisələrin iştirakçısı olmaq isə daha faciəvidir. Hərbi operator Vahid Mustafayevin videokadrlarında kəlbəcərilərin son gedişlərini, narahatçılıqla yeridiyi Vətən torpaqlarının son cığırılarını, el-obadan didərgin simalarını hər dəfə görəndə qeyri-ixtiyari bir sual yaranırdı: Görəsən, nə vaxtsa bu videokadrların əksini izləyəcəyikmi? Onları nə vaxtsa öz doğma torpaqlarımızdan qova biləcəyikmi? Görəsən tarix təkrarlanacaq mı? 44 günlük II Qarabağ müharibəsi mübarizə ilə işğaldan azad etdiyimiz Vətən torpaqlarının, Azərbaycanın haqq qələbəsi ilə başa çatdı. Noyabr ayının 10-u Azərbaycan-Rusiya-Ermənistan arasında imzalanan bəyannamənin şərtlərində bildirildi ki, ermənilər noyabrın 15-nə kimi Kəlbəcəri tərk etməlidirlər. Təbii ki, prinsipial və hüquqi dəyişikliklərlə tarixin yeni səhifəsini yazırıq. Həm də düşməndən fərqli olaraq böyük humanistlik edərək onlara Kəlbəcəri boşaltmaları üçün əlavə vaxt güzəşt edərək... Haqqa əsaslanan ədalət prinsipi ilə haqqımız olanı alaraq. Elə rusların öz əli ilə bu bəyannaməni imzaladı birlik gücümüz. Noyabr ayının 11-dən yayımlanan videogörüntülər Kəlbəcərdən gəlir. 27 il sonra tarix təkrarlanır. Gedənsə ermənilərdir. Maşınlarına minərək yumruq gücünə tərk edirlər doğma torpaqlarımızı. Özləri də yaxşı bilirdilər ki, 27 il qonaq olduqları özgə torpağını, özgə evini bir gün tərk edəcəklər. Bizim gedişimizdən fərqli olaraq onlar beynəlxalq bəyannamənin şərtləri ilə tərk edirlər Kəlbəcəri. Yanan evlər də var videogörüntülərdə. İllər sonra Kəlbəcər dağları yenə yanan evlərə şahidlik edir. Amma bu dəfə dağlar gözəlim Kəlbəcər elin dərddinə üzülərsə də, kədərli deyil. Sanki ürəyindən tikan çıxır. Qoynunu açır sevinc göz yaşları ilə. Çünki yaradan düşməne öz əlləri ilə yaşadıqları evlərini, yuvalarını yandırmağı nəşib edib. Bundan böyük Qələbə ola bilməz!

Türkan HÜSEYNLİ

